

Locuint'a Redactorului
si
Cancelari'a Redactionii
e in
Strat'a Morariloru Nr. 13.

Scrierile nefrancate nu se voru
primi decât numai de la corespon-
dintii regulari ai „Federatiunii.”
Articlii ramisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politic, literar, comercial si economic.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune
Pre trei lune . . . 3 fl. v. n.
Pre sase lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu intregu . . . 12 „ „ „
Pentru Romanii a :
pre an. intregu 40 Lei n. — 16 fl. v. n.
„ 6 lune 20 „ „ = 8 „ „ „
„ 3 — 10 „ „ = 4 „ „ „
Pentru insertiuni :
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesce care publicati-
une separatu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia.
Unu esemplariu costă 10 cr.

Despre o brosiura nemtiésca, tiparita la Parisu, sub titlatur'a: Unitatea Romaniei.

(Urmare.)

V i c h y (Franci'a), 1869 iuliu 15.

II.

Ori câtu ar' voi cine va sê inchida ochii si sê nu veda in autorulu brosiurei, spiritulu guvernamentalismulu austriacu, nu-i va fi literamente cu potentia, cautandu a intielege si a analiza câtu de simplu dîsele sale; ba inca unu guvernamentalismu atâtu de multu anticuat de personalitatea sa, si atâtu de puțin cunoscanu lucrurile lumei in generalu, si mai cu sêma pre a le Romaniloru, de care vorbesce cu una sciintia ridicula, încâtu nu ar' potè amagi nece pre unu ciobanu romanu.

Ore spiritulu nationale in Romanii a, sê fie efectulu resbelulu intreprinsu de Franci'a in Crimea? Asiè dar' daca Rusulu nu ar' fi impietatu pre terenulu cestiunei orientale, si daca Franci'a nu ar' fi venitu alu contrabalanciã prin resbelulu europeanu dela 1856, esistintia unei nationalitãti, a Romaniloru adeca, nu s'ar fi ivitu in Orientu!

Idèile sale nu numai sunt extravagante, dar' chiaru nu au nece o legaturã, supunendu le esite d'intr'una minte ce observa, inventia si spune cele ce vede si are inaintea ochiloru. Suntemu siliti, asiè dar', a cautã situatiunea autoru'ui, si a gasi cele ce a voitu sê dîca elu, cele ce a doritu sê arete celoru ce nu le va fi grètia a-lu ceti.

Neaperatu, ca sê ajunga cine-va a aretà ocupatiunea austriaca in princi ate ca unu faptu fosolitoru in orientu, ca unu precedentu recomendabilu si pentru venitoru, trebuia negresitu se supposeze Imperatulu Napoleonu III., pre care cauta a-lu flatã in person'a Franciei, initiativ'a in creatiunea unei nationalitãti romane ce mai nainte nu a esistatu de locu, de si acèsta nationalitate esista in carne si in ose, cum dîce dî atorea, cu tote elementele ce potu constitui una nationalitate reale; mai pre susu de tote societãtile europeane ce ar' potè pretinde numele de Nationalitate, si a esistatu pre candu inca nu erã nece vorba de una Austria, de unu Habsburgu, de unu Napoleonu, si chiaru de una Franciã; sê supposeze, dîcemu, Franciei initiativ'a si Austriei meritulu de a fi intielesu, agreatu si abundatu in politic'a lui Napoleonu, contribuindu la una Romania, consolidandu-o, procurandu prosperitatea ei actuale prin inpreunarea a doua provincie, ca Tiér'a Romanésca si Moldavi'a, eterogene ore-cum de si locuite de populatiuni ce se surnumescu romane, si departandu d'intr'insele desolatiunea resbelulu orientalu, ce fãra ocupatiunea austriaca ar' fi trebuitu sê se faca aci.

Daca auctorulu scrie, numai si numai, pentru unu ministru austriacu, care i-a cerutu una asemenea brosiura, si care nu va fi cunoscanu nece locurile despre care tractéza, nece istori'a locale de acumu diecc ani, apoi face bine; daca inse scrie pentru a indoctrinã pre vre-unu interesatu in cestiune, pre vre unu romanu adeca, pre care sê lu faca a crede, finaleminte, câ mai bine este a se apropiã de Austriã, statu vechiu, esistandu de seculi, si la alu carui betranu stejariu se pote umbri si Romanii a, decâtu a cautã sê-si mai sãdésca si ea unu stejariu nou si teneru; apoi atunci face rêu de se servesce cu asemene neadeveruri, câ-ce neadeverulu are proprietatea mai multu de a indignã, si de a desceptã, de a iritã si departã, decâtu de a amagi si apropiã.

Asta-di si copii de doi-spre-diece ani ar' suride, in Tiér'a Romanésca, candu cine-va ar' cutezã a le spune câ Austriã a lucratu vre-odata la consolidarea Unirei Moldaviei cu Tiér'a Romanesca, la scutirea de desolatiunile ce ar' fi potutu aduce intr'insele resbelulu de la Crimea.

Pote câ, pentru diplomatii repausatulu desotismu, sê fie aceste lucruri unu adeveru; ei carii socotescu, câ indata ce una combinatiune pote sê despuna de una fortia bruta de 700,000 de baiopete, i-este ertatu si i-este legale a impedeã uni-

rea a duoi omeni mai multu ori mai puținu apropiati de otarele sale, ca sê nu devina si ei, la rondulu loru, o combinatiune ce ar' potè aduce umbra la a sa, de si nu ar' fi facuta cu inteniune de vatemare pentru cine va, ci puru si simplu in numele sacru alu fraternitãtii si alu conservatiunei omenesce, in numele dulce alu patriei si alu nationalitãtii, si prin urmare alu unei comune origine; ei cari socotescu câ a pustiã o tiéra, a ucide o populatiune, este una afacere de potere. Dar' pentru, noi, omeni simpli si ai natuarei, cari cunoscemu alte legi decâtu legile interesulu, cari avemu alta morala decâtu moral'a utilitare, cari credemu in Dumnedieu ca creatoru si in legile preesstinte ce elu a facutu ca sê fericsca creatiunea, ceea ce constitue prevedintia sa; noi credemu câ Austriã si atâtã ocupatiune si opusetiune câtã a facutu, la unirea tiereloru nostre si in tieretele nostre, nu are si nu a avutu dreptulu de a face; pentru câ nu domnesce in lume dreptulu celui mai tare, ci dreptulu, ce ne a impusu Dumnedieu, de a fi respectati unii de câtra alii si de a respectã unii pre alii, dreptulu Justitiei si alu Ecutitãtii eterne, dreptulu câtra care tinde si aspira tota omenirea, dreptulu ce a fostu si este visulu nostru secularu in calitate de societate democrateca si liberale ce amu fostu d'in genes'a nostã, si in contemplatiunea carui-a ne place a ne perde, nesocotindu si chiaru uitandu trecutulu cu tote relele lui.

Si daca ar' fi cine-va care s'ar' potè amagi câ in stadiulu in care au ajunsu lucrurile asta-di, Austriã, de aici inainte, pote ne va face vre-unu bine, pote ne va fi de vre unu folosu, dar' de sicuru nu este aducandu-i amente trecutulu.

Nu scim cum una natiune in care amorulu pentru o sacra si... pentru o esistinta propria sunt aduncu infipte, pote vorbi mai deslusitu si cu mai multa elocintia acestui Barbarismu*) scoboritu d'in Scithi'a, atâtu pre la nordulu câtu si pre la sudulu Europei, si care nu cunosce decâtu Despotismulu celu mai ignorentu si poftã desfrenata de a se nutri cu sangele altui-a, pote vorbi, dîcemu, mai deslusitu de cum vorbi Natiunea Romana, fãra precurmãre, in cursulu mai multoru seculi si totu d'aun'a spontanu, d'in initiativã ocazionaliã, fora imitatiune si fora reminescintia si suveniru d'in trecutulu.

Revolutiunile Colonistiloru lui Traianu, d'in Misi'a lui Aurelianu de pre la anu 514, cu Patriciu si Vitelianu, (vedi cron. lui Sincai), pana pre la anii 1200 cu regii Comitopulesci, d'in Transilvani'a la anii 1439, la 1514, la 1784, la 1848, si escarmusiele ce se petrecu, sub diferite forme, de la anulu 1866 pana asta-di d'in Tiér'a Romanésca si Moldavi'a, in mai multe si nenumerate ronduri, si finalminte la anii 1821 si 1848, nu spunu nemicu alta barbariloru, totu d'aun'a si pretotindene, decâtu câ aci este una natiune ce voiesce sê traiesca, una natiune ce nu pote sê péra, una natiune ce o preocupã unu singuru lucru: a esistã cu limb'a, cu originea, cu traditiunile si principiele, cu afectiunile, cu politic'a si ideile sale, cu suvenirile, cu mandri'a si fal'a originei sale ilustre, de care nu se pote despartî, si nu o va potè despartî nimeni, odata cu capulu. Ea atâtã s'a feritu, nu i-a placutu, nu-i place si se teme de curciture, ca de nedemne mesaliantie, încâtu nu numai are grozava repulsiune de ori-ce dominatiune straina, fie câtu de ilusoria, dar' inca nece nu priimesce bucurosu a dominã preste alti.

A nu vedè aceste lucruri, este a fi, nu orbitu, ci orbu. Si egoismulu este, intr'adeveru, orbu d'in a sa natura,

Nu vomu face responsabile de asemene nemintose fantasie ori mai dreptu, alucinatiuni ale omulu ce se perde, pre neci una d'in nat'unile nece apropiate, nece departate, câ-ce observandu bine, vomu vedè câ asemene aspiratiuni nu potu fi nece la Maghiari nece la Germani. Natiunile, tote in generalu, sunt liberale si morale, democratece si cu puternice tendentie spre virtutile

*) Monarhia ereditarie si feudale,

crestine de Fraternitate, de Amore, si de Justitia, daca in tote, dupa o lege naturale si nestramutabile, se gasesce sentimentulu Umanitãtii, precum despotismurile, tote in genere, sunt immoralé, antinationale, asupritorie, gefuitoire, neavendu in inim'a loru amoru pentru nece una natiune d'in lume, daca odata egoismulu si amorulu ce sine este singurulu si uniculu loru sentimentu. Acestu despotismu compromite, pote, natiunile maghiara si germana, pre care pretinde a protectã, si le vatemã mai multu decâtu ne pote aduce vatemare si superare noe insi-ne pre cari crede a persecutã.

Dar' ne ar' placè sê audîmu dîcandu-se câ lupt'a nostra este, nu intre Romanismu si Maghiarismu ori Germanismu, precum s'a acreditatu de spiritulu intrigei „divide et impera”, ci intre Liberalismu si Despotismu, pentru ca mai bine sê se potã sci cu cine avemu a face. Prin forti'a lucrurilor, Romanii, dupa traditiunile loru politice si strabune, s'au gasitu a fi reprezentantii republicei si liberalismulu, precu Germanii si Maghiarii ai monarchiei si despotismulu.

Nu vomu fi noi, prin urmare, acei a ce vomu crede ca Germanii si Maghiarii, pentru ca sê potã trai, au trebuintia sê péda pre Romanii ori pre vre una alta natiune; dar' vomu strigã totu d'aun'a, pre câtu ne va luã gur'a, câ Despotismulu ori sub care numire, Austria centralistica ori Austria dualistica, pune totu-d'aun'a glor'a si salvarea lui in stergerea toturoru nationalitãtiloru, unele prin altele, asiè ca omenirea sê ajunga una pasta informa si maleabile carei-a sê dea elu, adeca Despotismulu, ori-ce forma va voi.

(Va urmã.)

(nu — nu.) Sub acestu titlu „Rom.” d'in 19. iuliu v. reproduce d'in diurnalulu francesu „Le Siècle” unu articlu d'in péna Dlu Leone Plèc, care tractéza cu multa ecuitate si cunoscintia de lucru situatiunea si raportele interne si externe ale Romaniei. Am esperiatu cu dorere de unu tempu in coce, câ faimele scornite de inimicii Romaniei in desfavorea acesteia, intempina una ospitalitate admirabile in colonele diuaristicee fratiloru nostri de langa riulu Secuan'a, si ne-am mahnit, — câ-ce nu ne mirãmu de dusmanii ginte romane candu vinu a o innegrì cu totu soiulu de calomnie infame, dar' ne ranesce aduncu cunoscintia câ amicii sei mai naturali ai Romaniloru, acei amici si frati cari ar' fi chiamati a face multu — totu ce potu in favorea sentinei civilizatiunii in orientu, primescu de bani ma le in floriléza minciunile si insultele tendentiose, ce inimicii de morte ai Romanismulu le arunca cu efrontaria a supr'a Romanie libere. Dreptu-ace'a ni serve sce spre mangaiare a potè pune sub ochii on. nostri cetitori unu articlu ca alu Dlu Plèc, precum urméza:

Gravitatea impregiurãrilor, in care s'a aflatu Franci'a de mai multe luni, a departatu naturalminte spiritulu de cestiunile d'in afara. Cu tôte câ si acumu situatiunea d'in intru este totu atâtu de grava, totu-si fiindu câ cestiunile straine contienu si interese francesce, nu potèmu sê nu ne interesamu de d'insele.

Printre aceste cestiuni este un'a care devine pre fia ce dî mai ardiatoria, este cestiunea Romaniei.

Intemeierea Statulu Romanu a fostu un'a d'in cele mai fericite si d'in cele mai stralucite conceperi ale epo cei nôstre, d'in punctulu de vedere francesu.

Cui in adeveru ar' potè servi mai bine de câtu Franciei acèsta intemeiere? Asiediatu intre Turci'a, Rusi'a si Austri'a, Statulu Romanu are avantajulu d'a tie nè departati unulu de altulu pre nesce rivali si nesce inemici in folosulu ideiloru de civilizare si de progresu. Acèsta mica tiéra are ore-cum tôte gusturile morali ale Franciei si tôte antipatiile sale.

Daca Oriintele ar' deveni rusescu, Statulu Romanu ar' fi celu d'antãiu nabusitu, si elu nu voiesce sê fia nabusitu. In consecintia Franci'a, contribuindu la intemeierea Romaniei, asiedia la Dunarea de josu a veghia inaintata, totu-de-un'a gat'a a-i semnalã încercãrile rusesci. Apoi, déca caracterulu romanu este anti-rusu, elu este mai pucinu anti-neamtu, si ori cine poteã fi d'o p-

aci s'a marginitu aspiratiunea ultima a fia-carui Rusu. In midi-loculu unei atari societăți, nu puteai aștia decât unu micu numeru de spirite liberali, predominantu-si aspiratiunile, evitandu cu mare grige de a cadè in cursele spioniloru si sentiendu-se totu-de-un'a amenintati de de-uinciări pentru unu cuventu, pentru una carte oprita, etc. Acesti-a erau câti-va profesori de la univrsității, câti-va omeni literati si unu forte micu numeru de tineri d'ntre nobilime.

Acêsta minoritate, d'abiè observata, si-avè resiedint'la principale in Moscovi'a, departata in câtu va de priveghiarea stapanului. Intr'adeveru, Moscovi'a este focalariulu udeveratu alu vietiei russe. Aci locuiescu familielie mai multu scû mai putienu independinte, cari nu veneza deregatorie; de aci au esîtu cea mai mare parte d'ntre celebritățile literarie a le Rusiei si aci s'au conservatu in tempu indelungatu tendintiele natiunali cele mai ostile birocratiei nemtiesci. Pana la reactiune d'in 1848 mai virtosu, Moscovi'a eră unu locu suspectu, daca nu de unu mare liberalismu, celu putienu de una o, use-tiune. Si intr'adeveru, imperatulu Nicolau nece nu iubià Moscovi'a; elu o cersetà forte a rare ori. Elu preferià San Petruburgulu, cetate care represiată in gradulu supremu sistenulu de absolutismu nemtiescu transplantatu pre pamentulu rusescu, cetate cu una pompa fără de vietia, cu una regularitate ce fortieza, cu una fisionomia de totu oficiale, unde neineetatu nu vedi decâtu manu-opere, uniforme, livree, equipagie, si nece-de câtu originalitatea vietiei rusesci in valoarea ei reale, precum dîce Puschinu, „cetate magnifica, ceta te miserabile, spiritu de servitute, regularitate sistematica, negura verde-palida, vietia plina de urita si recela.“ Michievitiu, descriendu San-Petruburgulu, inca lu numesce in „Strabunii“ „pamentu, care nu produce nece fructe nece bucate, unde numai ventulu casiuna furtune si tempestăti, unde atmosfer'a prè ferbinte sèu pre rece este totu asiè de crudele ca-si umòrea schimbatiusa a tiranului; nu, nu omenii au voitu sè se asieze pre aceste locuri: singuru Tiarulu a avutu atractiune câtra aceste tîenuturi maracinoze; elu s'a resoluviu sè edifice aci pentru sine una resiedintia, si nu una urbe pentru omeni; acestu-a este triumfulu voientiei imperiali . . .“

(Va urmă.)

Comitatulu Temisiului, in augustu 1869.

Sortea comitatului nostru si respective a Romaniloru, carii se bucura de o majoritate precumpenitoria in-tre locutiitorii acestui comitatu a devenitu jocu alu totu felulu de eventualități neplacute pentru noi, si daunose intereselor nostre vitali!

De candu ni se restituì constitutiunea tierii, si anume: de la anul 1860/1 pana in diu'a de asta-di, trebile nostre politico-natiunali totu-de-un'a au fostu si sunt inapoiate; tote afacerile atingatorie de poporulu ce locuiescu comitatulu acestu a, — intielegu pre poporulu romanu — au depinsu si depindu si in presinte de la voi'a si placulu strainiloru, carii ca dominatorii pusetiunei ni stapanescu, ne tragu si neimpingu in câtrau vreu si li vine mai bine la socotela, — fără multe cerimonie potemu afirmă, că magiarii si magiarisatii, vre-o câti-va la numeru, dupa dîs'a nemtiului „E i n e H a n d v o l l,“ ne carmuescu comitatulu si dispnu de noi fără noi.

Natiunalitatea nostra, egal' indreptatie, liberalismu, ecuitatea si dreptatea, in comitatulu nostru sunt ignorate cu totulu, si poporulu nostru romanu este respinsu de la participarea institutiuniloru constitutiunali si de la veri-ce incurgere in afacerile sale.

Ca sè tacu despre diregatoriele mai inalte, unde nu suntemu luati in consideratiune, amintescu numai, că nu suntemu represintati nece chiaru in comitetulu comitatensu dupa proportiune; d'ntre câti comiti supremi se denu-mira de la reactivarēa constitutiunei, precum si intre vice-comitii ordinari si secundari, intre asessori la tribunala — nece unulu n'a fostu, nece este romanu; totu asiè stāmu cu ampoiati de la diregatoriele cercuali, si chiaru cu notarii comunali de prin comune; câtu pentru posturile mai inalte, compatriotii nostri magiari totu cu acelu pretestu ni vinu nainte, că n'avemu barbati calificati pentru ocuparea posturilor de asemenea categorie, panacandu la implerea posturilor de ampoiati subalterni, cum sunt judii cercuali, juratorii, etc., fiindu ei represintati in majoritate in comitetulu comitatensu, ne devin-ga la tote ocaziunile si reusiescu totu-de-un'a cu satelittiiloru.

Èra candu veru unu postu notarialu devine vacantu in atare comuna, acolo se opintescu cu alte apucature si in-tințieza poporulu prin felurite midiloce a nu alege notari romani, precum despre acêst'a a mai vorbitu „u n u l o s t ũ n o t a r i u“ in desfasiurările sale binenimene si publicate in Nr. 69 alu acestui pretinutu diu-riu.

Suntemu aproape la 200 mii romani in comitatu, si

d intre 80 si mai bine de notariate, mai tote cu poporatiune romana, notarii cu putiena esceptiune mai toti sunt neromani, pre cari noi trebue sè i platimu si nutrimu.

Este superflu a mai vorbi despre aceste, că ci tote plangerile, nostre resuna ca glasulu in pustia!

Caus'a si fatalitatea provine numai de acolo, că n'avemu conducatori, nece barbati devotati causei sante natiunali si interesati de bunastarea si fericirea nostra; mica nostra inteligentia d'in Temisior'a este imparechiata; unii tragu la dealu, altii la vale, — unii sunt de penur'a si principiile deacistiloru, altii de ale tiszastiloru, si ce mai seiu cu, si tote aceste divergentie mana apa pre mo-r'a unguriloru, èra in folosulu poporului si alu natiunei nu lucreza nimene.

Deca amu pipai nitelu, că ore cinc d'ntre inteligentii nostri d'in Temisior'a este insufiatu de interesele si bunastarea poporului, dieu, amu potè marturisi cu tota resolutiunea, că nimene; nu este nece unulu care sè si franga capulu pentru poporu, ci fiesee-carele porta grigea pentru interesulu sèu propriu, chiaru si vre-o câti-va in-si, in alu caroru-a peptu inca nu s'a stinsu sehinteu'a simtiului natiunali, dorere, nepotendu face nemic'a, s'au retrasu cu totulu in pasivitate!

Bietulu poporu alu nostru numai è vegetèza. Vièti'a lui este câtu se pote de misera, asudandu diu'a noptea si suportandu sarcinele publice, ca si vita jugulu, elu este folositu numai de instrumentu la felurite intreprinderi politice.

S'ar' potè analisà multe, forte multe casuri speciali, in se nu ne blamāmu insi-ne, că ci rusinea si bajocur'a ar' cadè a supr'a nostra. Voiu dîce numai, că a trecutulu tempulu, ca sè portāmu pre poporu de nasu, ca sè venāmu prin elu si pre cont'a lui interese si aspiratiuni vile; poporulu, devenitu la conosciint'a de sine, si inspiratu de totu ce e santu si nobilu scie, simte si cunosce că este lipsitu de conducatori sinceri si insufletiti pentru binele lui, si că asiè fiindu lasatu in despusetiunea libera a strainiloru, d'insii lu conducu si seducu precum loru li vine la socotela!

Cu causele nostre besericesci si scolare inca nu stāmu mai bine, asta di inca suntemu totu acolo, unde amu mai fostu: comunele mestecate gemu si de presinte sub despotismulu serbiloru, in beseric'a romaniloru mai numerosi, servitiulu divinu si cantările se celebreza slovenesce, èra preutulu pomenesce pre Episcopulu serbiloru; petitiunile Romaniloru in caus'a totalei despartiri de câtra Ierare'i'a serbesca nece pana asta-di nu sunt deslegate; in comunele curatu romane si sub episcopia romana natiunala, parociile vacante, totu ca si mai nainte se suplinescu prin denumiri si obtrudere; inainte de fi santiunatu statulu organicu, de câte ori mergeamu la consistoriu in privint'a alegerei preutulu de la care-va parocia vacanta, erāmu indrumati cu respunsulu: că nu se pote inca procede dupa asiediamintele statulu organicu, că ci nu este santiunatu, si asiè ni se tramiteà preotu fără de alu alege; èra acusu, fiindu tocmā o parocia vacanta si voindu a-o supleni dupa statutulu organicu ce este santiunatu, suntemu respinsi cu protestulu: că statutulu organicu nu este inca introdusu in vietia, si nepotendu-se curundu introduce, paroci'a trebue sè se inlocuicsca dupa datin'a de pana acum'a, adēca fără de alegere, ei prin denumirea venerabilulu consistoriu!!

Cātu pentru scolele nostre populari si in florirea loru, va fi destulu sè spunu, că in conferint'a invetiatoriloru tîenuta la Versietiu, inspectorulu scolasticu a vorbitu dascaliloru unguresce si nemtiesce!

Èca, cum ni va prosperà cultur'a natiunale!

In astu-felulu de impregiurări ne afiāmu pana acuma noi romanii d'in comitatulu Temisiului. Ce va mai fi, vomu vedè.

De curendu se tîenù cu mare solenitate parastasulu pentru repausatulu M u r a n y i, comite supremu si martiru alu unguriloru, la care au participatu „e x o f i c i o“ una multime de preuti, condusi de protopopulu D r e g h i c i u, si toti antistii comunelor romane. — Am statu uimita de atāt'a poporu si m'a surprinsu servilismulu unoru romani carii la comand'a stapanitoriloru se infatiasira „e n p l e i n e p a r a d e“ la acestu parastasu!

Nespusu este dolulu compatriotiloru unguri pentru perderea acestui barbatu alu loru; de siese septemane nu s'a mai luat flamura negra de pre castelulu comitatului, — dar' candu mori fericitulu si prin faptele sale nemoritorululu Georgiu P o p a, fostulu comite supremu alu Aradului, manifestatu-a acelu comitatu celu putienu pre jumetate una asemenea condurare?

Spinulu.

D'in cronic'a peccatorulu calugaresci.

Se afirma, că investigatiunea contr'a vergineloru carmelitane d'in Cracovi'a s'a inchiatu. Verginele fure ascultate tote. Resultatele finale inca nu ni sunt cunoscute in detaiu. Atatu-a inse scimu, că judecatori'a instructoria in acordu cu procurorulu de statu constataru fa p t u l u d e v i o l e n t a t i i a si estu-modu dechiarara j u s t a arestarea calugaritiloru. Judele instructoru propuse eliberarea parintelui Kozubski, procurorulu

inse protestă contr'a propunerii si estu-modu superiorulu remase la umbra.

In fasiunile prioresci e interesanta impregiurarea, că decandu dñ'a-ei este carmelitana adeca in 16 ani de dile numai de doue ori vediu pre nenorocit'a Varvara Ubricu, care — dupa asertiunea prioresci — la alu 9-le annu alu calugariei sale incepù a se „turburà,“ dreptu-acc'a fu pusa la inchisore, de unde nu i-a fostu permis a o scote, că ce generalulu loru d'in Rom'a i-a interdusu acêst'a. Sustinutu prioresci spuse cu una criminale naivitate, că sororile au crediutu, cumcă daca prisonier'a va ajunge 50 de ani dora se va fi mai leniscitu, si d'adēca au tîenutu-o inchisa.

Un'a d'ntre verginele arestate, marturisi, că de-cum-va nefericit'a calugaritia faceà larma mare in cuibulu sèu, doue d'in sororile ei mergeau insotite de confesoru, si o bateau cu carbacie.

Am fostu amentitu intr'unulu d'in nri tr. ai „Fed.“ că in Cracovi'a s'a descoperitu unu ambitu suteranu, conducatorulu d'in manastirea calugariloru in a vergineloru carmelitane. Adi cetimu că una comisiune micsta de membri 25 facundu cercetare in claustrulu carmelitaneloru d'in Prag'a intempinara lucruri nu ne suprindietorie.

„N. L.“ d'in Prag'a ni spune acêst'a, adaugundu urmatoriele intrebări: Aflatu-au comisiunea in celariulu monastirii una usia intarita cu fieru? Si daca e, intrebata pe prioresa, unde conduce asea usia? pentru că loculu chidii probèza că usia se deschide adese ori.

Nu scimu chiaru d'in cuventu in cuventu — dîce „N. L.“ — ce a respunsu dñ'a prioresa, atāt'a inse spunemu cu tota siguritatea că dñ'a-ei nu voi sè scia despre una atare usia, si candu acêst'a se descoperi, jupanēs'a se escusă, că de 22 de ani de candu petrece in claustru, ea nu scie, că unde conduce usia, nece n'are chiāi cu care sè o deschida.

Comisiunea aduse unu locatariu, au deschisu usia, intrara intr'unu ambitu suteranu, inaintandu unu patrariu de ora, dèderă de alte doue usie, un'a inchiā mersulu directu in ambitu, cea-lalta remane in laturea drepta. Vergin'a priora n'avù chiāi nece pentru usiele aceste. Deci lecatariulu si facu treb'a. — Usia d'in drèpt'a conduse intr'unu celariu plinu de buti cu totu felulu de vinuri, èr' intrandu pre usia ce'alalta se tredira in fati'a unei scări, si urcandu pre acêst'a intempinata una a trei-a usia, care deschidindu-o, comisiunea, spre marea sa uimire, se vediu in capel'a evlaviosiloru calugari capucini.

Ast-feliu de plairi voru existe in tote locurile unde sunt pusnici curiosi si vergine pusnice. Ni vinu in minte bachanalele calugaresci, descise cu multa esactitate de genialulu Heine.

Statulu organicu

alu besericei ortodocse Romane d'in Ungari'a si Transilvani'a.

(Urmare. *)

§. 92. Presedintele sinodulu estè Episcopulu, respective Arciepisopulu, èr' in casu de impedecare sèu vacantia locutiitoriu lu.

§. 93. In diu'a deschiderei sinodulu eparcialu se tîene sant'a liturgia cu chiamarea santulu Duchu.

§. 94. Dupa acêst'a membri sinodulu coadunandu se la loculu destinat, presedintele inainte de tote chiama la oficiulu notarialu provisorie unu numeru potrivit d'ntre cei mai tineri membrii, si deschide siedinti'a prin o cuventare solena.

Dupa aceea se purcede la verificarea membriloru, carii fiindu pres'e jumetate verificati si-alegu numerulu recerutu de notari ordinari si cu acêst'a sinodulu este constitutitu.

§. 95. Sinodulu asià constitutitu, inainte de tote si staveresce regulamentul pentru afacerile interne.

§. 96. Agendele sinodulu eparcialu suntu urmatoriele:

1. Ingrigirea pentru sustienerea libertății religiu-narie si autonomiei besericei in intiesulu legiloru.
2. Alegerea Episcopulu si presentarea lui la sinodulu Episcopescu (in casu pentru alegerea Arciepisopulu vedi dispusetiunile pentru alegerea Metropolitulu.)
3. Ingrigirea si controlarea averei miscatorie si nemiscatorie a realitătiloru si fonduriloru cari facu proprietatea Eparciei.
4. Aducerea otaririi in privint'a acestoru realități si fonduri conformu scopulu, pentru care s'au infiintiatu.

*) A se vedè nr. 81, 82, 83 si 84.

5. Alegerea membrilor consistoriului eparcialu.
6. Consultarea si aducerea mesurilor trebuincioase pentru radicarea culturii populii eparcialu prin scole populare, capitali, gimnasiali, reali, teologice si pedagogice.
7. Consultarea si aducerea mesurilor trebuincioase pentru disciplinarea preotfimei si a populii eparcialu.
8. Ingrigirea pentru aflarea mediulocelor spre inaintarea culturii, cresterii tinerimei scolare, si pentru delaturarea pedecelor in privinta acest'a.
9. Ajutorarea besericelor si scololoru serace.
10. Ingrigirea pentru cultivarea si pregatirea barbatilor harnici spre servituri bisericesti si scolari prin stipendie.
11. Escirerea de colecte pentru scopuri bisericesti, scolari, fundationali si filantropice.
12. Consultarea asup'a greutatilor, ce s'ar' areta in efaptuirea unoru institutiuni bisericesti.
13. Stabilirea bugetului anuala, esaminarea ratiocinioloru senatului epitropescu si in fine defigerea salarioloru d'in fundurile eparciali.
14. Onorarea cu bani a vreunui opu scientificu privitoriu la ori ce ramu de sciintie bisericesti si scolari.
15. Facerea dispositiunilor necesari pentru arondarea cercurilor electorali si efaptuirea actului de alegere pentru sinodulu eparcialu.

APENDICE.

Alegerea Episcopului diecesanu.

- §. 97. Episcopulu se alege prin sinodulu eparcialu d'ntre barbati calificati spre acesta trepta.
- §. 98. Pre tempulu veduviei scaunului Episcopescu, consistoriulu eparcialu duce trebile eparcei in intelesulu institutiunilor bisericesti, ferindu-se de ori ce innoire seu achimbare; staruesce, ca alegerea de Episcopu se se face in restimpu de 3 luni, si face dispusetiunile trebuincioase pentru convocarea sinodului eparcialu spre alegerea epului, cerendu-si invetiaturi de la Metropolitulu, carele inca se va ingrigi, ca in timpu de 3 luni se se intregesca scaunulu veduvitu episcopescu, si va sprigini pre concernitele consistoriu in acesta a lui nesuintia.
- §. 99. Alegerea o va conduce seu Metropolitulu seu mandatarulu lui autorisatu spre acestu scopu.
- §. 100. In preser'a dilei de alegere se tiene priveghiare dupa tipiculu Rosaliloru, si in ins'a-si di de deschidere a sinodului sant'a liturgia totu dupa acela-si tipicu.
- §. 101. Dupa finitul servitului Dumnediescu presedintele deschide sinodulu cu o cuventare corespunditoria impregiurârilor actului alegerei.
- Dupa aceea constituindu-se sinodulu in modulu prescriu in §. 49. se procede la actulu de alegere.
- §. 102. Alegerea se face in secretu prin siedule. Fic-care alegatoriu scrie pre o siedula numele aceluia, pre carele lu-cunoasce vrednicu de Episcopu, si dupa cum se va striga de presedintele, se duce si pune siedul'a in urn'a destinata; dupa ce au votisatu toti membrii sinodului, presedintele si notarii sinodali cari impreuna cu doi barbati de incedere alesi de sinodu d'in sinulu seu facu organulu de scrutinare, numera siedulele, luandu un'a câte un'a d'in urn'a in care s'au pusu si bagandule in alta urna ce va sta gata si aflandu se numerulu sieduleloru corespunditoriu cu numerulu alegatoriloru, presedintele la vederea tuturoru si a barbatiloru de incedere radica pre rendu siedulele d'in urna, cetesce in audiulu tuturoru numele scrise in ele, notarii totdeun'a insamna voturile, si in urma inchiandu scrutinulu, se publica sinodului resultatulu alegerei si se petrece la protocolu.
- De alesu se privesco acelu-a, care a intrunitu majoritatea absoluta a voturiloru.
- Protocolulu alegerei subscrisu de presedinte, notari, si barbatii de incedere se transpune sinodului episcopescu pentru pertractarea canonica si substernere la Majestatea Sa.
- §. 103. Siedintiele sinodului de alegere suntu publice: sinodulu insa d'in cause momentose pote tiene si siedintie secrete.
- La siedintie secrete publiculu nu pote lua parte.
- §. 104. Metropolitulu deca a condusu in persona sinodulu de alegere, pote conchiamâ la loculu alegerei pre Episcopi, ca numai de câtu se tiene sinodulu episcopescu pentru pertractarea sinodale a actului de alegere a noului Episcopu si a asterne Majestâtii sale atâtu actulu alegerei, câtu si votulu sinodului episcopescu spre urmanda pre innalta intarire a nou alesului Episcopu.
- Er' deca Metropolitulu n'au luat parte la sinodulu de alegere, atunci primindu actulu alegerei, provoca fara intardiere la resiedinta sa sinodulu episcopescu si preda acestuia actele de alegere spre pertractare canonica.
- §. 105. Dupa urmare pre innaltei intariri a noului Episcopu, se santiesce acestu-a prin Metropolitulu dupa renduiel'a besericesta si se denumesce unu mandatarulu metropolitanu, carele introduce pre noulu Episcopu in

eparcia si procetesce in beseric'a catedrale episcopesca gramata metropolitana la inceputulu santei liturgia carea o va tiene noulu episcopu cu o asistentia cuviincioasa d'in clerulu seu.

Episcopulu prevediutu cu intarirea preinalta depune inaintea Maj. Sale juramentulu de fidelitate.

§. 106. Episcopulu primindu fundulu instructu alu Episcopiei de la epitropii eparciali pre langa unu inventariu, este detoriu a si pune unu economu d'in clerulu mirénu seu monacalu, carele va avè insarcinarea a priveghia a sup'a fondului instructu si a duce ratiociniu despre perceptiunile si erogatiunile Episcopului.

Economulu va fi respunditoriu Episcopului pentru tote, era Episcopulu senatului epitropescu alu Consistoriului eparcialu, pentru tote câte a primitu spre folosire.

Pentru aceea este de lipsa, ca economulu se se predè averea nemiscatoriâ si miscatoriâ] economica pre langa inventariu, precum aceea s'au predatu si Episcopului.

Déca Episcopulu n'ar' voi se tiene economu, atunci Metropolitulu are dreptu alu sill la aceea. Economulu este datoriu a pastra nestirbata averea Episcopiei si pre tempulu veduviei scaunului episcopescu.

§. 107. Episcopulu primindu odorele besericesti ale Episcopiei de la epitropii eparciali, va insarcina pre protodiaconulu seu capelanulu seu, ca se porțe grige de aceste-a odore, ca adeca nimicu se se instraineze d'in ele si se se sustiena in curatienia: si fiinducâ pentru aceste odore insu-si Episcopulu este respunditoriu, si cele perdate e datoriu ale depliu, pentru aceea inventariulu despre aceste-a odore este a se tienea nevatematu, si lucrurile, cari prin dese intrebuintiari seu prin vechimealoru s'au stricatu si nu se mai potu intrebuintiâ, ale insemnâ in acela-si inventariu.

§. 108. Episcopulu respective Arciepisopulu are dreptu se face testamentu numai despre jumetate d'in averea sa, era murindu fara testamentu tota averea cade eparcei. Prin urmare facendu testamentu, dupa detragearea datoriiloru si speselor de ingropatiune legatele lui se voru plati numai pana la jumetatea averei sale.

§. 109. Intréga bibliotec'a Episcopului reposatu remane proprietate parociale, se intrunesce cu proprietatea eparciala si cu bibliotec'a eparciala.

(Va urmâ.)

Unu respunsu modestu.

Voidu a dà deslucire la „intrebare fiesca“ a unui fidelu gr-cat., aparuta in nr. 64. alu pretiuitului diurnalu: „Federatiunea“, me rogu a se dà locu urmatoriloru orduri in colonele laudatului organu, ut audiatur et altera pars.

Candu s'au infintiatu episcopatele de la Gherl'a si Lugosiu, a intrevenitu lips'a de a se otari, cari se fia forurile de I., II. si III. instantia? S'a propusu: ca pentru Blasiu forulu alu III. se fia celu de la Lugosiu, inse fericitul Siuluti ne invoidu-se la acesta, a petitiunatu la Rom'a pentru forulu alu III-lea, de unde — dupa bul'a papale d'in 1859, 23 dec. — pre 10 ani i-sa delegatu de foru de III. instantia celu de la Strigoniu, care bula inse pana acuma n'a vediu tu lumin'a.

In procesulu famosu, facundu-se apelatiune la Rom'a, cu reprehensiune i-sa recomendatu Revdiss. D. Ioanu Anderco Homor., vicariu gen. cap., alipirea de bul'a mentiunata. In urm'a rescriptului papale, D. vicariu a cercatu tote actele arcivului diecesanu, si ne gasindu nicaire bul'a cestiunata, a comunicatu lucrulu cu Pr. S. Sa Metropolitulu Vancea. In totu capitulu blasianu ne sciindu nimeni nimicu de atare bula,*) Pr. S. Sa a urgitatu cercarea ei. Dupa multa ostanela s'a gasitu apoi pusa a d a e t a; sic nil mirari, daca s'a strapusu procesulu la Strigoniu. Nihil fit sine causa.

Tripu, in augustu 1869.

Petru A n d e r c o, Homorodanu,
preotu nou ordinatu.

*) Ori câtu de modestu se fia, acestu respunsu nu ni se pare a fi lipsitu de tota sofistic'a. Daca bul'a d'in 23 dec. 1859 n'a vediatu pana acuma lumin'a, daca nimeni n'a sciutu nimicu de una a t a r e b u l a, de unde, pentru ce si cum a sciutu D. vicariu gen., I o a n u A n d e r c o Homorodanu, se face apelatiune la Rom'a, de unde a fostu indrumatu apoi la Strigoniu? In fine, daca s'inguru numai pentru arcidiecea de Alb'a-Jul'a s'a delegatu ca foru supremu scaunulu arcieppiei de Strigoniu, unde si care este, dupa logic'a sanetosa, forulu III pentru episcopiele de G h e r l ' a si de Lugosiu? La Rom'a? La Strigoniu? Blasiulu nu pote veni nece decum in consideratiune? Inainte de resolvrea acestoru intrebâri, recunoscemu si noi ca „Nihil fit sine causa,“ inse caus'a apelatiunei ni se pare a fi cu totul alt'a decâtu cea memorata in acestu respunsu justificatoriu. Erâ bine, daca ni-se esplicâ mai pre largu cuprinsulu bulei d'in cestiune, pentru a potè evità ori ce reflexiuni d'in partea nostra. R e d.

VARIETATI.

** (C e t i m u i n „A d. N a t.“) Gar'a calei ferate de la Giurgiu este aproape terminata si raliile suntu asiediate pana sub d'ns'a. Peste pucine zile Bucurescenii voru audî siueratulu masinei de vaporu.

** (S e v o r b e s c e,) câ guvernulu italianu ar' avè cugetu a infintia consultu in Pest'a.

** (N e n o r o c i r e.) In comun'a Pot-Schoppel in Sasoni'a s'a cutropitu la 2 aug. una mina ingropandu la 400 de baiesi.

Partea economica.

Recolt'a in Sasoni'a si Franci'a.

Cu tote câ sceratululu in aste doue tiere nu s'a inceputu prea de multu, totu-si raporturile ce se facu pre calea consulatelor ni dau ocaziune a compune una icona destulu de fideia despre productiunea de estimpu.

Resolt'a in S a s o n i ' a nu este atâtu de stralucita, precum se prognosticâ, fiinducâ tempulu d'in juniu nu fu destulu de favoritoriu semenatureloru; totu-si inse nu o potemu numi ingrata. In maiu se sperâ una recolta tempuria, dar' neconsiderandu partile muntose, cocerea semenatureloru de la siesuri inca intardiâ cu 2—3 septemane.

Plantele oleiose suferira multu in urm'a secetei d'in tomn'a trecuta, gerulu de asta érna, mai tardiu insectele inca li-au stricatu forte multu; deci recolt'a acestoru-a este cam seraca. Despre secara cercula faime mai imbucuratorie; frigulu d'in juniu n'a impededatu-o in desvoltarea ei, apromite fructe bogat. Grfulu pre multe losuri este slabu, micu si subtre la paiu, spiculu e ca alu secarei; rezultatele preste totu voru fi mai mice de câtu in anii produptiuni mediocre. Ordiulu inse corespunde pretotindene asceptârilor. Plantele pastioase la inceputu se pareau remase inderetru, mai tardiu inse devenira forte frumose. Perele de pamentu (crumpirii si celealte semenature sapatu sunt eminenti. D'ntre nutretiuri lucern'a e forte slaba, fenu inca s'a facutu putînu, estu-modu nutretiuulu in Sasoni'a va avè unu pretiu frumosu.

Recolt'a in giurul M a r s i l i e i aduce rezultate indestulitorie atâtu dupa catime câtu si dupa calitate, si acesta este a se atribui in mare parte ploiloru d'in maiu. Productiunea de estimpu intrece pre a celoru d'in urma 10 ani; totu-si nu se potu face deductiuni positive in privinta cursului comerului de bucate, fiinducâ in partea de la mediuloculu si nordulu Franciei rezultatele sunt forte mediocre. Lun'a lui juniu produse vivacitate insemnata in piata cerealeloru (in Mars. si d'atunci, conformu tempului bunu seu reu, pretiurile scadu seu crescu.

Anuciu bibliograficu.

La stabilimentulu tipograficu alu societâtii Deutch in Pest'a este sub tipariu opulu.

VOCABULARIU

Italiano-Romanu, Francoso-Romanu

si

Romanu-Italiano-Francosu.

Cu trei tractate gramaticale si cu adaugerea numelor proprie celoru mai principale.

Prelucratu de

I. L. Frolo.

Profesoru la gimnasiulu Carolu I. in Brail'a.

Tota oper'a, formandu trei volume mari, va aparè in 8° mare, cu litere compacte, in 10 fascicle seu aproape, cuprindendu fia-care fasciculu câte 10 cole.

In câte-va zile va esî de sub tipariu volumulu I, adeca partea Italiano-Romana primulu opu lessicograficu pentru limb'a italiana in literatur'a romana, care va cuprinde patru fascicle, d'ntre cari inse alu patru-lea va avè mai multu decâtu 12 cole, si asiè intregu volumulu va contienè 42—43 de cole, nu precum s'a anuciata 34—35 de cole.

Abonamintele pentru tote provinciile austriace se primescu la Librari'a „A i g n e r & R a n t m a n n“ (Pest'a Waitznergasse, Hôtel Nation.)

Pretiulu fia-cari fasciculu va fi de 5 lei noi (2 fl. val. austr.), afara de fasciculu alu patru-lea d'in volumulu I, alu carui pretiu se va statu amesuratu numerului celorlu.

Proprietariu, redactoru respunditoriu si editoriu:

ALESANDRU ROMANU.